

Nr 3 1991

[Vägledande anledningar](#)

[Bluffarens handbok](#)

[- Det finns bra svensk uttryck!](#)

[!%@::](#)

[Så här faxar du!](#)

[Franskspråkig tidningstext bildar databaser](#)

[INFO-MAC](#)

[Integrerade nätverksmiljöer](#)

[European Networking Conference](#)

[Newsletters](#)

[NORDUNET-konferensen](#)

[Världsomfattande faxande](#)

[SUNET & SÅNT](#)

Teknik, pedagogik och ekonomi i samarbete

Vägledande anledningar

SUNET har sammanställt en liten folder som i enkla ord berättar om det svenska universitetsdatornätets olika förtjänster.

Foldern, som kan beställas från Sunettens redaktion, ger inte någon vägledning till dig som vill veta mer om nätverksproblematikens skiftande frågeställningar. Den kan däremot vara till nytta för dig som vill sprida information om SUNET:s möjligheter.

Vet du, t ex, att om man med elektronisk post skulle kunna spara in 15 procent av högskoleväsendets portokostnader, så motsvarar det den totala kostnaden för hela SUNET-projektet!

Dyrare än så är det faktiskt inte!

Bluffarens handbok

Av en händelse kom jag över en en läsvärd handbok härom-dagen, Bluffarens handbok heter den.

Att det är en bluffare som varit i farten förstår man av det faktum att han nyttjar ordet handbok i stället för manual...

Där ges råd och dåd för dig som upplever det datoriserade samhällets alla skiftningar.

Så här förklarar bokens författare skillnaden mellan mikro-, mini- och stordatorer:

"Om man, då datorn är skild från kringutrustningen, kan lyfta den med ena handen måste det vara en mikro. Om den visar sig vara lätt är den bärbar; om den ger dig bräck är den släpbar. Om den är så liten att den får rum på ditt kritstrecksrandida knä är det en lap-top, i annat fall är det en desk-top. Om det inte är klart vilken av de många metall-boxarna som är datorn och om dessa är placerade i ett mycket rent rum med ovanliga mattor och bleksiktiga män i vita rockar, måste det handla om en stordator. Det avslöjande är luftkonditioneringen. Antag i annat fall att det är en mini; säg "en liten supermini så är du på den säkra sidan."

- Det finns bra svensk uttryck!

- Vi som jobbar med datorer måste tänka mer på språket. Vi måste försöka hitta lämpliga svenska ord istället för att göra direktöversättningar av engelska och amerikanska uttryck.

Peter Svanberg på Tekniska Högskolan i Stockholm tar uttrycket elektronisk post som exempel:

- Inte ens en engelsman kan tycka att det är ett bra uttryck. Men i Sverige är det många, som utan att tänka sig för, har anammat "elektronisk post" som en direkt översättning av "electronic mail".

Att det går att åstadkomma någonting som är bättre, har Tekniska Högskolan visat. Där använder man begreppet datorpost, i en längre variant talar man också om datorförmedlad post.

- På samma sätt kan andra ord och uttryck i datorbranschen också få korrektare och begripligare översättningar. Varför talas det om datornätverk, när datornät är så mycket behändigare, undrar Peter.

Han inser att uppgiften inte är enkel, men han hävdar att svårigheterna aldrig får bli en anledning att ge upp. Tvärtom!

Peter har, tillsammans med några andra eldsjälare, stor erfarenhet att skriva handledningar till lärare och studenter på Tekniska högskolan.

Det gula häftet om "Datorförmedlad post" har redan kommit ut i en andra utgåva. En handledning om "Datornät" är också på gång.

- Att formulera en handledning är mycket stimulerande - men svårt! Den som är i behov av handledning har oftast en önskan om ett omedelbart svar. Om man i det läget endast ger sig tid att skumma igenom handledningen, så finns det risk att väsentlig information förbigås.

Peter Svanberg har många synpunkter på språket i branschen. Ibland hyser han oro att omgivningen skall betrakta honom som en språklig purist.

- Jag talar bara om vad jag tycker. Och jag tycker t ex inte att sammansatta ord skall hackas sönder i flera delar...

Peter ger ett exempel:

Kassaapparater är vanligtvis fina saker, men det är knappast kassa apparater... Ibland händer det att man till och med skriver Kassa Apparater!

- Sådana engelska influenser bör vi försöka hålla oss ifrån, avslutar Peter.

!%@::

En ny uppplaga av !%@:: har kommit ut. Boken med det ovanliga namnet innehåller mycken nyttig nätverksinformation från hela världen.

Undertiteln är mer lättbegriplig, och säkerligen mer hanterlig för bibliotekstjänstemän: A Directory of Electronic Mail; Addressing and Networks.

Du som är intresserad av boken kan vända dig till:

Donnalyn Frey
Frey Communications
P.O Box 2685
Fairfax, VA 22031-0685
USA
e-post: donnalyn@frey.com

Så här faxar du!

Som Sunetten meddelade i faxnumret 1990, kan man skicka faxmeddelanden från sin dator, till valfri telefax var som helst i världen. Eftersom intresset tycks vara stort, så upprepar Sunetten tillvägagångssättet ytterligare en gång. Först av allt skall mottagarens faxadress byggas upp i enlighet med detta exempel:

```
Lennart_Forsberg@F090166762.fax.sunet.se
```

Först skriver man mottagarens för- och efternamn med en understrykning däremellan. Detta för att den som sitter vid faxen skall se vilken person som skall ha meddelandet.

Efter krullalfat (på Sunettens Mac slår man alternativtangente plus asterisktangente) följer så ett F, som i fax. F:et är endast inlagt därför att systemet inte klarar av att ta emot siffror direkt efter krullalfat.

Därefter följer telefonnumret till den telefax som skall ta emot meddelandet. Kom ihåg att riktnumret alltid skall vara med, även om du skickar ett faxmeddelande inom samma riktnummerområde! Vid utrikestrafik skall givetvis även landsnumret anges.

Våra svenska å,ä och ö skall inte ställa till några problem. Även om de vid utrikestrafik kan omvandlas till andra tecken.

Franskspråkig tidningstext bildar databaser

För humanisten i gemen är datorkraft många gånger liktydigt med en

ordbehandlare på arbetsrummet. Nu börjar emellertid vyerna vidgas och kraven att öka.

Tre franska institutioner - Stockholm, Uppsala och Umeå - håller gemensamt på att bygga upp en textdatabas med franskspråkig tidningstext.

Tidningar som Le Soir, La Libre Belgique, Tribune de Geneve, Le Monde och L'Express finns representerade.

Totalt handlar det om 2 miljoner löpord från de urvalda tidningsnumren, vilket skall jämföras med den kanske allra största textdatabasen som finns. Det är Tr`sor de la langue Francais, som har 70 miljoner ordformer.

De som nu bygger upp den svenska textdatabasen hoppas att den skall bli nåbar för forskning och studier, från hela landet. Det är i det sammanhanget som SUNET kommer in i bilden.

Hittills har materialet i huvudsak nyttjats för forskning ur syntaktiska utgångspunkter.

- När vi fått lite större datormognad hoppas vi givetvis också att det skall bli möjligt att, via SUNET:s kontakter med om-världen, nå textdatabasen i Nancy, berättar Mats Forsgren vid Uppsala universitet.

- Lyckas vi med det så kan vi, med SUNET i ryggen, hoppas på anslutning till det omtalade franska datornätet Minitel, avslutar Mats.

INFO-MAC

I Stanford finns ett elektroniskt arkiv vid namn INFO-MAC. Många i Sverige har redan upp-täckt arkivets förtjänster. För alla intresserade meddelas härmed att en kopia av arkivet också är nåbart från Stockholm. Kopian uppdateras kontinuerligt.

Istället för att nyttja atlantförbindelserna, kan man få informationen direkt via SICS, Swedish Institute of Computer Science i Kista. Därmed sparas både bandbredd och tid. Hur var det talesättet lydde? Man skall icke gå över ån efter vatten...

Hur går man då tillväga?

För närvarande är INFO-MAC endast tillgängligt via anonymt ftp från sics.se(192.16.123.90).

Observera att nästan alla filer i Info-Mac-arkivet är i ASCII-format.

För att komma åt filer i Info Mac-arkivet på SICS, så skall du använda din dators ftp-program. Slå "ftp sics.se". Använd användarnamnet "anonymous" (i små bokstäver) och skriv din e-postadress som password. Slå sedan "cd pub/info-mac" och katalogen blir tillgänglig.

De flesta av av Info-Macs binära filerhar ändelsen .hqx och är lagrade i Bin Hex 4.0-format.

För att nyttja dessa filer på din Macintosh måste de först passera ett program som överför dem från .hqx-format till ordinär Macintoshfil.

Man kan göra konvertering till sin Macintosh genom att nyttja antingen Bin Hex 4.0 eller StuffIt. SICS rekommenderar StuffIt, eftersom det är mindre kinkigt med det exakta filformatet.

Integrerade nätverksmiljöer

Den 7 och 8 november, på Grythyttans Gästgivaregård, hålls ett seminarium om integrerade nätverksmiljöer.

Några programpunkter:

Kommunikationsprotokoll. Nätverksprodukter och integrering. Optimal nytta av elektronisk post. Kreativ användning av SUNET. Säkerhet.

Databashanteringssystem. Med mera...

Upplysningar lämnas av Magnus Furuholm eller Christer Söderberg, Högskolan i Örebro, Tel 019/301162 resp 301163.

European Networking Conference

I Killarney på Irland hölls i våras den första gemensamma nätverkskonferensen för EARN och RARE.

EARN är som bekant en förkortning för European Academic Research Network, RARE står för R`seaux Associ`s pour la Recherche Europ`enne. Om EARN är ett faktiskt fungerande nätverk så är RARE en organisation som arbetar med nätverksfrågor.

Mötet i Killarney emotsågs av många med viss spänning. Ett antal skämtteckningar från en av konferensdeltagarna, F Fluckiger verksam vid CERN, bär vittnesbörd om vissa spänningar i nät-verksgemenskapen.

Helhetsintrycket från Killarney var dock mycket positivt. Redan har förberedelserna för nästa konferens påbörjats. Den kommer att äga rum i Blois, Frankrike, den 13-16 maj 1991.

Senast den 29 oktober vill programkommitt`en få in tips till föreläsningar under konferensen, e-adressen är raresec@nik.hef.nl

Huvudfrågan under konferensen kommer att behandla arbetsstationernas roller och möjligheter i nätverksgemenskapen. Plats för många andra ämnesområden finnes också.

Newsletters

Bulletin är ett nyhetsbrev som ges ut av holländska SURFnet. Redaktionens e-mailadress är:
redactie@surfnet.nl

Du som känner tveksamhet inför det holländska språket skall i alla fall veta

att det är lättare att läsa än att lyssna till.

UniNytt. Det norska datornätet Uninett ger ut en nyhetsbulletin som heter UniNytt. Redaktör för tidningen är Peter Hausken som har e-mailadressen: Peter.Hausken@use.uio.uninett

---

NORDUNET-konferensen

NORDUnet-konferensen hålls i år i Elsinore utanför Helsingör. NORDUnet är som bekant namnet på det gemensamma nordiska, akademiska nätverket.

Konferensen pågår mellan den 8 och 10 oktober. Programmet är mycket omfattande med gästföreläsare inte bara från Norden utan också från Holland, England, Schweiz och USA.

Utvecklingen på nätverksområdet i USA och Europa kommer givetvis att tas upp.

OSI-utvecklingen är förstås också på tapeten.

OSI har med åren blivit något av Maria Thersias skatt - någonting som alla talar om men ingen ännu har sett.

OSI står för Open System Interconnection, och representerar drömmen om ett kommunikationsprotokoll som gör det möjligt för datorer av olika typ att enkelt kommunicera med varandra.

NORDUnet-konferensen avhandlar också ämnen som "Det elektroniska klassrummet", "Informationstjänster", "Nätverksetik" och mycket annat.

Sunetten ger en rapport från konferensen i nästa nummer.

Världsomfattande faxande

SUNET:s faxservice har verkligen blivit populär. Hittills har inte mindre än 47 olika länder nåtts av faxbudskap via SUNET-datorn i Umeå.

Trafikstatistiken visar att det under perioden 11 april till 28 augusti 1990 har faxats 2006 meddelanden rund världen. Träffbilderna har varit goda. Endast 183 faxmeddelanden har inte nått mottagaren.

Misslyckade fax är företrädesvis samlade till vissa länder. Av 33 försök till Japan har 19 inte nått fram. Till Storbritannien har 81 fax skickats, 35 har inte nått målet. Till Irland har det varit ännu svårare. Av 23 fax har 17 inte nått fram.

Inom Sverige har 1336 fax skickats, bara 26 har inte nått mottagaren.

- Av dessa 26 saknar minst 20 det nödvändiga riktnumret i faxadressen, berättar Roland Hedberg, som är faxdatorns postmästare.

Hans faxadress kan vara bra att känna till:

Roland_Hedberg@F090166762.fax.

sunet.se.

Datorpost kan också skickas till:

rhg@biovox.umdc.umu.se

Merparten av trafiken riktar sig till länder som USA, Kanada, Storbritannien, Frankrike, Japan, Irland, Holland och de nordiska länderna. Mer exotiska länder förekommer också i statistiken, t ex Kina, Taiwan, Peru, Zimbabwe, Guam och Filipinerna.

SUNET & SÅNT

I datorvärlden finns inga nybörjare. Där blir man omedelbart en user. Om intresset håller i sig kan man senare, för att tala svenska, bli en freak eller till och med en hacker.

Sådana vet allt om datorernas tillstånd, även depressionstillstånden. Ty en dator kan faktiskt drabbas av annat än virus.

Ibland är datorn nere, ja, det händer till och med att den hänger sig!

Om datorn enbart gått ner så har den inte drabbats av plötslig vikt-minskning, inte heller har den förflyttat sig till närmaste källarplan.

Det är bara en uttryck för datorfolkets bristande förmåga att finna lämpliga svenska ord, när de ska översätta amerikanska eller engelska ursprungstermer.

Lexikon tycks sällan tillfrågas. Och ibland skall vi nog vara tacksamma därför. Annars skulle datorprogrammen säkert få löss...

Nu har de bara buggar. Det låter ju bra, även om det inte är någon dans på rosor.

Men visst skulle det ibland passa att glutta i ett litet lexikon eller kanske till och med i ordlistan?

Då skulle datorbranschen sluta stava formattera så här, hoppas Sunetten.

Stavning tycks dock inte engagera branschen särskilt mycket. Då skulle man åtminstone någon gång hitta en manual som inte kryllar av stavfel.

Kanske behövs det en rättstavningsmanual? Ja, det heter faktiskt manual. Uttryck som handledning eller bruksanvisning ger nog inte ett lika vederhäftigt intryck.

Och vederhäftiga vill väl alla vara? Annars är man knappast update, eller uppdaterade, som den käckta översättningen lyder.

Översätterier är uppenbarligen svårt...

Har du tänkt på att man i datorbranschen aldrig gör ett val, där föredrar man en option. På samma sätt väljer man aldrig, när man kan selektera. Och man utför definitivt inte en uppgift så länge man kan exekvera...

I sådana stunder undrar man om ordskicket ibland endast är ett uttryck för oskick?

Då får man lust att ställa sig på barrikaderna och ropa efter ord anpassade för ordinära ordbrukare.

Det vore en nod att stilla bedja om.

Teknik, pedagogik och ekonomi i samarbete

Grönskan är lummig vid Brunnsvikens strand. Man får en känsla av lantlig idyll, när man besöker de trakter som en gång i tiden Bellman frekventerade. Krogen Kräftriket har visserligen försvunnit - nu är det andra, modernare inrättningar som fascinerar.

I lokaler som förut tillhört Veterinärhögskolan, hittar man bl a IDF, Institutet för datorstödd företagsledning. Längre bortom Bellmans perspektiv kan man knappast komma!

- Institutet för datorstödd företagsledning utgör en fristående del av den företagsekonomiska institutionen vid Stockholms universitet. Verksamheten drog igång för fem år sedan, vi sysselsätter numera ett 20-tal personer och är helt självfinansierade, berättar Göran Edsbäcker, som basar på institutet.

Med rapp tunga och snabba skisser på blädderblocket redogör han för verksamheten.

- Vår verksamhet står på tre ben, det handlar om företagsekonomi, pedagogik och teknik i ett mycket nära samspel.

IDF utvecklar datorstödda hjälpmedel, anpassade för näringslivets skiftande behov.

- Genom kurser, företagsspel och andra aktiviteter har vi utbildat omkring 800 företag! En del av dem har varit stora bjässar, KF är ett sådant exempel, men det stora flertalet har varit små och medelstora företag.

IDF har i dag fler kunder i Norrlands inland än i Stor-Stockholm!

- Vår styrka är att vi arbetar med företagens eget material. Kalla det gärna hjälp till självhjälp.

Med datorn som redskap hjälper vi till att skapa företagsekonomiska beslutsmodeller. Företagen får kort sagt bättre kontroll över investeringskalkyler, bokföring och andra företagsekonomiska klurigheter.

Att utbildningen utgör utgångspunkten i verksamheten, och inte forskningen, ser Göran också som en styrka.

- Ta den datorstödda distansundervisningen, som vi utvecklat, och ta ekonomlinjen! Där finns erfarenhet, kunskap, pedagogik och teknik som företag också har nytta av! Med lärare som har god kontakt med forskningsfronten, blir den goda saken ännu bättre.

Göran ser samhörigheten med universitetet som en ovärderlig tillgång.

- Vi har, tack vare universitetet, ett försprång som eventuella lycksökare i branschen inte ens skulle kunna köpa sig i kapp.

Med modern informationsteknologi sprider sig verksamheten vidare. Bl a till Nord-Norge.

- Vi försöker integrera video, interaktiva videokonferenser och datorstöd, säger Göran, med ett eftertryck som får ögonen att tindra.

- Många tror inte att det skall gå, men vi ser verkligen möjligheterna. Göran berättar plötsligt episoden med Ingemar Bergman vars filmare sade att hans önskemål inte gick att förverkliga.

- Då satte sig Bergman själv upp och gjorde det ingen annan trodde var möjligt!

Det handlar om att se möjligheterna, snarare än begränsningarna. Modern teknologi, med effektiva kommunikationsmöjligheter, blir då en självklarhet även på en samhälls-vetenskaplig inrättning.

I det sammanhanget kommer både Televerket och SUNET in i bilden.

Televerket får sig faktiskt en känga.

- Telenätet har sina begränsningar. Antingen får vi finna oss i vissa brister, eller också får vi skapa modeller som undviker felkällorna. Vi föredrar det senare, säger Göran.

Normal kommunikation via datornät fungerar dock utmärkt, ja, det är ofta en absolut förutsättning för IDF:s verksamhet.

- Datorkommunikation till Storuman eller Bodö, kostar inte mycket,

om man jämför med vad det skulle kosta att skicka upp en konsult,
på uppdrag uppdrag i glesbygden.

Säger Göran och återgår till sin dator för att, lika snabbt och rappt som
vanligt, besvara förmiddagens brevsörd.

LF

Lennart.Forsberg@umdac.umu.se